

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย การสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาลในด้านจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล
2. เพื่อศึกษาปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาลในด้านการบริหาร ด้านตัวครูผู้สอน ด้านตัวเด็ก ด้านสื่อการเรียนการสอน และปัญหาอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เลือกตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ตัวอย่างประชากรเป็นผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน เป็นครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน 270 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสัมภาษณ์ครูและสังเกตสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ในโรงเรียนอนุบาล จำนวนร้อยละ 10 ของกลุ่มโรงเรียนอนุบาลที่ได้จากผลการแยกแบบการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละแบบ รวม 9 โรงเรียน

2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ชุดดังนี้

2.1.1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลเกี่ยวกับสภาพ การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาลในด้านจุดประสงค์ กิจกรรม การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและปัญหาต่าง อื่น ๆ

2.1.2 แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 เกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาล ในด้านกิจกรรม การเรียนการสอน

2.2 แบบสัมภาษณ์ครูผู้สอนเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 1, 2, 3 เกี่ยวกับ สภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาล ในด้านจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และ ปัญหาต่างอื่น ๆ

2.3 แบบสังเกตเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการ เขียนให้แก่เด็กอนุบาล ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล สภาพแวดล้อมที่จัดในห้องเรียน เวลาที่ใช้ในการส่งเสริม พัฒนาการด้านการเขียน พฤติกรรมของครูในขณะจัดกิจกรรม พฤติกรรมของเด็ก ในขณะร่วมกิจกรรม และปัญหาต่างอื่น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรในการวิจัยดังนี้

3.1 ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น อนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ได้รับกลับคืนจากผู้บริหาร โรงเรียนจำนวน 90 ฉบับ และจากครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 270 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.2 ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมโดยการสังเกตและสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 27 คน จากโรงเรียนอนุบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการสังเกต จำนวน 9 โรงเรียน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ใช้เวลาสังเกตโรงเรียนละ 3 ครั้ง คือสังเกตในชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 ระดับชั้นละ 1 ครั้ง ครั้งละครึ่งวัน ตั้งแต่เวลา 8.0 - 11.30 น.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ทุกฉบับ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละและเสนอผลในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านจุดประสงค์ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกการใช้กล้ามเนื้อและตาให้สัมพันธ์กันมากที่สุด รองลงมาเพื่อฝึกทักษะในการเขียนหนังสือให้ถูกต้องสวยงาม

1.2 ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่ากิจกรรมที่ใช้คือ การจำแนกเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งของและสัญลักษณ์ด้านต่างๆ ส่วนครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่ากิจกรรมที่ใช้คือ การเล่นกับงานศิลปะ

1.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ได้มาโดยเจ้าของโรงเรียนเป็นผู้จัดซื้อ และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้มากที่สุดคือ แบบฝึกหัดเขียนตัวอักษร หรือแบบฝึกหัดคัดลายมือ รองลงมาคือ ใช้สมุดงานที่ครูเตรียมงานเองและแบบฝึกหัดเขียนเส้นต่าง ๆ

1.4 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผล เด็กที่เข้าร่วมกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ใช้วิธีตรวจผลงานที่เด็กทำมากที่สุด รองลงมาใช้วิธีการสังเกตความสนใจในการทำกิจกรรม

การวัดและประเมินผลกิจกรรมที่จัด ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ใช้วิธีสังเกตการให้ความสนใจเด็กมากที่สุด รองลงมาคือ ดูจากผลงานของการจัดกิจกรรม

ความถี่ในการวัดและประเมินผลกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่าวัดและประเมินผลทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรม

2. ปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ปรากฏผลดังนี้

2.1 ปัญหาด้านการบริหาร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจำนวนมาก ให้ความเห็นว่า การขาดการประสานงานกับผู้ปกครองเป็นปัญหามากที่สุด ส่วนครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นว่า การขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นปัญหามากที่สุด

2.2 ปัญหาด้านตัวครู พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมน้อยเป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาครูผู้สอนมีงานรับผิดชอบด้านอื่น ๆ มาก

2.3 ปัญหาด้านตัวเด็ก พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า เด็กไม่พร้อมเป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือปัญหาเด็กไม่สนใจ

2.4 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจำนวนมาก ให้ความเห็นว่า ครูไม่ชอบใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นปัญหา มากที่สุด ส่วนครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกต ให้ความเห็นว่า สื่อการเรียน การสอนมีน้อยไม่เพียงพอ และครูไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนเป็น ปัญหามากที่สุด

2.5 ปัญหาอื่น ๆ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับ การสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ปกครองขาด ความรู้ เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนเป็นปัญหามากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบว่า มีข้อค้นพบที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

ด้านจุดประสงค์

จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการ สัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า การส่งเสริมพัฒนาการ ด้านการเขียนให้แก่เด็กมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกการใช้กล้ามเนื้อ และตาให้สัมพันธ์กัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2535) พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532) รัตนา ศิริพานิช (2523) และประเทิน มหาจันทร์ (2506) ได้ให้ความเห็นว่าเด็กจะสามารถเขียนได้ก็ต่อเมื่อมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อ และสายตา ให้ทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดี นอกจากนี้ (Gelb, 1918) ได้กล่าวว่าการเขียนจะต้องประสานสัมพันธ์ระหว่างสมอง สายตา และการ เคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และไทด์แมน และบัดเตอร์ฟิลด์ (Tidyman และ Butterfield, 1951) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความพร้อมในการเขียนว่า เด็กต้องมีความสามารถที่จะบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในขณะที่เขียน กล่าวคือ ผู้เขียนวางแขนอย่างสบายบนโต๊ะ กล้ามเนื้อแขน มือ และนิ้วมือจะ

เคลื่อนไหวไปอย่างกลมกลืน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อีกประการหนึ่งคือ ความสามารถในการจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำถูกต้องก่อนที่เด็กจะเขียนหนังสือได้ ภาพของตัวอักษรจะต้องฝังอยู่ในจิตใจของเด็กอย่างชัดเจนเสียก่อน ยิ่งกว่านั้น เด็กจะต้องจดจำลีลาการเขียนของตัวอักษรแต่ละตัวให้ดีอีกด้วย เมื่อเด็กจำภาพของตัวอักษรได้แม่นยำ และมีการประสานของสายตาและมืออย่างดีแล้ว การเขียนตัวอักษรของเด็กจะไม่ใช่เรื่องยากลำบากเลย

จุดประสงค์รองลงมาคือ เพื่อฝึกทักษะในการเขียนหนังสือให้ถูกต้องสวยงาม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับเปลื้อง ณ นคร (2528) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนว่าจะช่วยสร้างบุคลิกภาพที่ดี ขณะที่เด็กหัดเขียนลายมือ ตาต้องดู ต้องฟังอยู่กับตัวหนังสือ และข้อความที่เขียนต้องรวมผัสสะต่าง ๆ มารวมอยู่ที่การเขียน มิฉะนั้นจะเขียนให้ดีและถูกต้องไม่ได้ การฝึกเขียนลายมือนั้นเด็กต้องใช้ความสังเกต เช่น การวางสละ วรรณยุกต์ ช่องไฟ และการสะกดตัว การรู้จักสังเกตตั้งนี้จะเป็นการเกี่ยวโยง (Transfer) ไปถึงการสังเกตเรื่องอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นยังฝึกความแม่นยำ (Accuracy) ซึ่งได้แก่การเขียนตัวอักษรให้ชัดเจน และฝึกความเป็นระเบียบรอบคอบ ทำให้เกิดนิสัยรักสวยรักงาม นอกจากนี้ ปรียา บุณวดี (2523) ได้อ้างถึงคำกล่าวของฟิลลิส บาวเวอร์ (Phillis Bowers) ซึ่งกล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการฝึกเขียนแก่เด็กเล็กไว้ว่า จุดมุ่งหมายของเด็กเล็กก็เพียงต้องการให้เด็กมีความสามารถเขียนตัวอักษรได้เท่านั้น เพื่อเป็นการปูพื้นฐานที่ดีต่อไปในอนาคต ซึ่งหมายความว่า ถ้าเด็กไม่ได้รับการฝึกเกี่ยวกับการเขียนอย่างถูกต้อง จะมีผลทำให้เด็กลายมือไม่ติดต่อจนโต ดังนั้นในการสอนเขียนให้แก่เด็กเริ่มเรียน ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ในการฝึกเขียนให้ถูกต้องและสวยงามตั้งแต่เริ่มเรียน รอนรัตน์ อศิรภักดี (2516), อัมพร สุขเกษม (2511), ศีลา จายนีโยธิน (2510) ยังได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการเขียนลายมือว่า เพื่อฝึกทักษะในการเขียนหนังสือให้สวยงาม ถูกวิธี และยังส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักความประณีต ความสะอาด และทำงานเป็นระเบียบอีกด้วย

ดังนั้นจากผลการวิจัยอาจสรุปได้ว่า จุดประสงค์หลักในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กนั้น เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กโดยฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและการให้สัมพันธ์กัน และเมื่อเด็กมีความพร้อมพอที่จะเขียนตัวหนังสือได้แล้ว จึงเน้นในเรื่องการเขียนหนังสือให้ถูกต้อง สวยงาม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจุดประสงค์ทั้งสองอย่างนี้มีความสำคัญพอ ๆ กัน ทั้งนี้ต้องดูความเหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กด้วย เพราะถ้าให้อะไรที่เกินความสามารถของเด็กแล้วจะกลายเป็นผลเสีย และไม่บรรลุจุดประสงค์นั้น ๆ

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบว่า มีโรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน โดยแยกตามลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมจากลำดับมากไปหาน้อย เป็น 5 แบบ คือ 1. แบบคัดเขียนและเตรียมความพร้อม ร้อยละ 56.67 2. แบบคัดเขียนแบบเตรียมความพร้อมและแบบธรรมชาติรวมกัน ร้อยละ 15.56 3. แบบคัดเขียน ร้อยละ 13.33 4. แบบเตรียมความพร้อม ร้อยละ 11.11 และ 5. แบบเตรียมความพร้อมและแบบธรรมชาติรวมกัน ร้อยละ 3.33

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าในปัจจุบัน การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน มีความหลากหลายรูปแบบ มีกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะเดี่ยว ๆ บ้าง และผสมผสานกันบ้าง ตามความถนัด ความเข้าใจและความรู้ของผู้บริหารที่ได้ศึกษาค้นคว้า อบรมเพื่อให้โรงเรียนมีความเจริญก้าวหน้าทันสมัย รวมทั้งค่านิยมต่าง ๆ ของผู้ปกครอง ทำให้ผู้บริหารและครูต้องปรับเปลี่ยนแนวการสอน ใช้วิธีผสมผสานกันบ้าง โดยดูความเหมาะสมและความสามารถของเด็กแต่ละระดับชั้นและจากการสังเกตข้อมูลเพิ่มเติมของผู้วิจัยพบว่า แต่ละโรงเรียน ยึดหลักแนวการสอนของตนเอง เพียงแต่เลือกใช้น้อยตามความสะดวก และเหมาะสมกับเด็กแต่ละระดับชั้น แต่ส่วนใหญ่จะยึดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นหลักใหญ่ ๆ คือ ถ้าเป็นแบบคัดเขียนและเตรียมความพร้อม ส่วนใหญ่ก็จะเน้นที่กิจกรรมการเรียนการสอนแบบคัดเขียนมากกว่า ส่วนการเตรียมความพร้อมนั้น ก็ไว้เสริมเด็กที่ยังไม่พร้อม โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และไว้สลับสับเปลี่ยนกิจกรรม

บ้างในชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3 ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนแบบธรรมชาตินั้น ปัจจุบัน ยังไม่มีโรงเรียนอนุบาล แห่งใดที่ใช้แต่เพียงแบบเดียว แต่จะใช้แบบผสมผสานไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งแบบคัดเขียนและแบบเตรียมความพร้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนการสอนแบบธรรมชาติเป็นแนวคิดใหม่ที่เพิ่งเริ่มเข้ามาทดลองใช้ในเมืองไทยเรา ดังจะเห็นได้ว่ามีผู้บริหารบางโรงเรียนนำมาใช้ เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องน่าสนใจ และเป็นประโยชน์แก่เด็ก จึงมีโรงเรียนอนุบาล จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 3 แบบดังรายละเอียด และสัดส่วนในการใช้ กิจกรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงขออภิปรายกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ เป็นอันดับต่อไป

จากผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่เห็นว่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้คือ การจำแนกเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างของสิ่งของสัญลักษณ์ด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาล กระทรวงศึกษาธิการ 2521 ในส่วนที่เกี่ยวกับการเขียนนั้นเป็นการเตรียมความพร้อม ซึ่งรวมอยู่ในการเสริมสร้างพัฒนาการด้านต่าง ๆ ในด้านสติปัญญานั้น ก็คือให้เด็กได้ฝึกการสังเกต ความเหมือน ความแตกต่าง สิ่งที่ขาดหายไป สิ่งที่สัมพันธ์กัน เป็นต้น ดังที่ดอร์สัน (Dawson, 1957) ได้กล่าวว่า การเขียนมิใช่เป็นเพียง กระบวนการของการใช้แรงงานทางกล้ามเนื้อ หรือเป็นการตอบสนองของกิริยาสะท้อนขั้นต่ำเท่านั้น แต่การเขียนเป็นกระบวนการแห่งความคิด เป็นกระบวนการที่ต้องใช้กิจกรรมของระบบประสาทส่วนกลางด้วย และจากการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยพบว่า ครูให้เด็กสังเกตเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างของตัวพยัญชนะ จากบัตรคำ ให้เด็กจับคู่ ครูสาธิตการเขียนให้เด็กดู แล้วให้เด็กลองเขียนตาม ซึ่งจะทำให้เด็กจำได้ดีขึ้นนั่นเอง

กิจกรรมรองลงมาคือ การให้ลากเส้นตามรอยอักษรในแบบฝึกหัดและรับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน แบบคัดเขียนและเตรียมความพร้อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกการใช้กล้ามเนื้อมือและตาให้สัมพันธ์กัน จึงได้ให้ลากเส้นตามรอยอักษรในแบบ

ฝึกหัด ซึ่งสอดคล้องกับที่ ฆนสุข บุญยสวัสดิ์ (2521) ได้เสนอวิธีฝึกความพร้อมในการเขียนสำหรับเด็กเริ่มเรียนไว้ดังนี้ ให้ลากเส้นตามใจชอบ และฝึกการระบายสี ฝึกกล้ามมือในการเขียนเส้นต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับตัวอักษร ให้ใช้นิ้วลากตามลูกศรแสดงทิศทางการเขียนพยัญชนะแต่ละตัวจากต้นจนจบ ให้ลากตามรอยตัวอักษรในสมุดแบบฝึกหัด ให้เขียนลอกตามแบบในสมุด และจากการวิจัยของ อาร์มฟิลด์ (Armfield, 1977) เรื่อง การรับรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวล่วงหน้าในการฝึกทักษะการเขียน พบว่า โดยทั่วไปถึงแม้ว่าการฝึกคัดลายมือ จะไม่ควรสอนในระดับก่อนวัยเรียน แต่ครูก็สามารถที่จะช่วยเด็กให้มีการพัฒนาเกี่ยวกับการกวาดสายตาและฝึกทักษะอื่น ๆ ที่จะเชื่อมโยงไปสู่การฝึกเขียนต่อไป ซึ่งจะชี้ให้เห็นเป็นขั้นตอนคือ มีการลากเส้นแบ่งครึ่ง การจับดินสอในการเขียน การประสานมือ การใช้นิ้วให้คล่อง การเอียงมือให้ถูกทิศทาง การประสานสัมพันธ์ระหว่างสายตากับมือ และทักษะในการใช้สายตาเขียนแบบรอยตัวอย่าง เป็นต้น

จากข้อเสนอและวิธีการฝึกทักษะการเขียนดังกล่าว อาจสรุปได้ว่าการฝึกให้เด็กลากเส้นตามรอยอักษร เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญกิจกรรมหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ให้เด็กได้รับรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับความเห็นของ สมบัติ มหารส (2523) ซึ่งได้กล่าวว่าเด็กจะมีความเจริญหรือพัฒนาการทางความสามารถในด้านการเขียนได้ดีเพียงใด ต้องอาศัยการศึกษาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่มีในตัวเด็ก คือ วุฒิภาวะ ประการสำคัญต้องมีสายตาดีมองแล้วสามารถจดจำได้ รู้จักสังเกตตัวอักษร สระ พยัญชนะ มีการเคลื่อนไหวสายตาได้ดี มือและต่ายังต้องสัมพันธ์กันด้วย ตามองแล้วสามารถเขียนได้ บางครั้งการเขียนคลาดเคลื่อนเพราะสายตาไม่ปกติ จึงทำให้เขียนบกพร่องได้ อีกประการหนึ่งคือ พฤติกรรมของเด็กเอง เด็กที่อยู่ตามลำพัง จะชอบวาดชอบขีดชอบเขียนจะเห็นว่าเวลามีสมุดดินสออยู่ใกล้ตัวเด็ก เด็กจะลากจะวาดเป็นเส้นต่าง ๆ ถ้าครูเห็นการกระทำเช่นนี้ ก็ควรฉวยโอกาสสอนการเขียนแบบง่าย ๆ ได้ และจากการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน แบบคัดเขียนและเตรียมความพร้อม ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ครูให้เด็กลากเส้นตามรอยอักษรในแบบฝึกหัด โดยเฉพาะในชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3 ส่วนในชั้นอนุบาลปีที่ 1 เด็กยังไม่พร้อม จึงให้เด็กขีดเขียนอย่างอิสระ บางโรงเรียนให้เด็กฝึกกล้ามมือโดยการให้ลากเส้นแบบต่าง ๆ

ส่วนครูอนุบาลผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตให้ความเห็นว่ากิจกรรมที่ใช้คือ การให้เล่นกับงานศิลปะ ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม การเล่นกับงานศิลปะ เป็นการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กซึ่งสอดคล้องกับ ภารณี คุรุรัตน์ (2535) ที่ได้กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อเล็กนั้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนอ่านเขียนหนังสือ ควรใช้กล้ามเนื้อมือตา ให้ทำงานประสานกันในการระบายสี ลากเส้น ตัดกระดาษ ฉีกปะ ร้อยลูกปัด ฯลฯ ล้วนแต่เป็นการพัฒนาขั้นพื้นฐานที่จำเป็น และฮิลเดเรท (Hildreth, 1956) และเบคเกอร์ (Baker, 1955) แอนเดอร์สัน (Anderson, 1967) ยังได้กล่าวพอสรุปได้ว่า การส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กสามารถทำได้โดยฝึกทักษะการใช้มือวาดรูป ระบายสีด้วยนิ้วมือ ปั้น เย็บ ถัก สาน ตัดกระดาษด้วยกรรไกร ฯลฯ การให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ จะช่วยให้เด็กมีการประสานงานของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี และจากการสังเกตผู้วิจัยพบว่า เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่แต่ละแบบใช้กันมาก โดยเฉพาะใช้มากในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และใช้ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 และ 3 เพื่อให้เด็กได้เปลี่ยนกิจกรรมกิจกรรมรองลงมาคือ ฝึกเรียงลำดับสิ่งต่างๆ รวมทั้งตัวเลขและตัวพยัญชนะในด้านที่เกี่ยวกับขนาด จำนวน ฯลฯ และฝึกเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ให้ถูกวิธี ซึ่งเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคัดเขียนและเตรียมความพร้อม และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่กิจกรรมแต่ละอย่างครูจะดูความสามารถของเด็กแต่ละระดับชั้นด้วย ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ทั้งผู้บริหารและครูอนุบาลต่างให้ความสำคัญของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมเป็นอันดับแรก ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคัดเขียนก็นำมาใช้กับเด็กที่มีความพร้อมมากขึ้น ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนแบบธรรมชาตินั้น จากผลการวิจัยมีครูประจำชั้นอนุบาลเพียงร้อยละ 24.44 อบรมในด้านวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบธรรมชาติ แสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ทางด้านนี้มากนัก จึงทำให้มีการใช้กิจกรรมน้อย ซึ่งจากการสังเกตและสัมภาษณ์ครูที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบธรรมชาติ ปรากฏว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบธรรมชาตินั้น ครูต้องใช้เวลาทำความเข้าใจ และใช้ความสามารถอย่าง

มาก บางครั้งครูไม่มีความมั่นใจในการสอน เพราะไม่แน่ใจว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาค้นคว้าต่อไป สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาวิจัยทางด้านนี้

ด้านสื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูรับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า สื่อการสอนได้มาโดยเจ้าของโรงเรียนเป็นผู้จัดซื้อ และสื่อการเรียนการสอนที่ใช้คือ แบบฝึกหัดเขียนตัวอักษรหรือแบบฝึกหัดคัดลายมือ ซึ่งเป็นสื่อการเรียนการสอนของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคัดเขียน และจากผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรวรรณ ทวีศิลป์ (2526) ที่ว่า ครูใช้แบบฝึกการเขียนตัวอักษรหรือแบบฝึกหัดคัดลายมือที่สำนักพิมพ์ต่างๆ จัดพิมพ์ออกมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอนเขียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะแบบฝึกสำเร็จรูป หาซื้อได้ง่าย และมีเนื้อหาสาระที่สามารถนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนได้ ซึ่งส่วนใหญ่เจ้าของโรงเรียนและครูผู้สอนเป็นผู้จัดซื้อ ประกอบกับสามารถเลือกเนื้อหาให้ตรงกับจุดประสงค์และความสามารถของเด็กแต่ละวัยได้เหมาะสม อย่างไรก็ตามก็ยังมีผู้กล่าวถึงข้อดี ข้อบกพร่องของแบบฝึกสำเร็จรูปว่าอาจช่วยให้ครูทำงานน้อยลงในด้านการสอน ครูมีเวลาใช้เวลานั้นในการเตรียมบทเรียนอื่น หรือใช้เวลาในการดูแลการเรียนของเด็กแต่ละคนได้มากขึ้น ช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนครู และสามารถช่วยให้ครูมองเห็นความแตกต่างของนักเรียนมากขึ้น ส่วนข้อบกพร่องคือ แบบเรียนสำเร็จรูปไม่อาจใช้แทนครูได้โดยสิ้นเชิง เพราะนักเรียนยังต้องการคำชี้แจงแนะนำจากครู โดยเฉพาะเด็กเล็กและการที่เด็กมีความแตกต่างระหว่างบุคคลนั้น เด็กเก่งอาจทำเสร็จแล้วไม่มีอะไรให้ทำอีก ทำให้เบื่อหน่าย ครูจึงต้องระวังคอยเพิ่มเติมงานอื่นพิเศษให้เด็กทำเพิ่มเติมด้วย และจากการสังเกตการใช้สื่อการเรียนการสอนตามลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนแบบคัดเขียนนั้น พบว่า ครูใช้แบบฝึกหัดเขียนตัวอักษร หรือแบบฝึกหัดคัดลายมือเป็นหลัก และใช้ทั้งชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าครูควรคำนึงถึงความเหมาะสมของเด็กแต่ละวัยด้วย ดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

สื่อการเรียนการสอนที่ใช้รองลงมาคือ ใช้สมุดงานที่ครูเตรียมงานเอง และแบบฝึกหัดเขียนเส้นต่าง ๆ ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า มีการใช้สื่อการเรียนการสอนทั้ง 2 อย่างนี้ ในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 4 แบบ ยกเว้นแบบเตรียมความพร้อมและแบบธรรมชาติร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะสื่อการเรียนการสอนทั้ง 2 อย่างนี้ครูสามารถสร้างให้สอดคล้องกับบทเรียนและตรงตามความสามารถของเด็กแต่ละระดับชั้นด้วย ดังที่ ราศี ทองสวัสดิ์ (2528) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับสื่อสำหรับประกอบบทเรียนในการสอนเด็กเล็กกว่า การจะเข้าใจให้เด็กมีความสนใจในสิ่งที่ครูสอนนั้น การใช้สื่อเข้าช่วยก็จะทำให้บทเรียนมีชีวิตชีวน่าสนใจยิ่งขึ้น สื่อประเภทนี้อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ สื่อที่ได้มาโดยการจัดหาและสื่อที่ได้มาโดยการทำขึ้นเอง ดังนั้นจึงทำให้มีครูใช้กันมาก ส่วนสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในแบบเตรียมความพร้อมและแบบธรรมชาติร่วมกันนั้น จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ใช้กระดาษขนาดต่าง ๆ แผนภูมิภาพ บัตรภาพ บัตรป้ายชื่อ บัตรคำศัพท์ ฯลฯ ดินสอสีหลายแบบหลายขนาด เพื่อให้เด็กได้ใช้ขีดเขียน วาดภาพระบายสี ตามที่เด็กต้องการ ซึ่งแตกต่างจากกิจกรรมการเตรียมการสอนแบบอื่น ๆ โดยจะเน้นให้เด็กได้ทำกิจกรรมทั้งชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 มีวัสดุอุปกรณ์และสื่อตามมุมประสบการณ์ทุกระดับชั้นด้วย

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในแบบเตรียมความพร้อมและแบบธรรมชาตินั้น เน้นให้เด็กสนใจที่จะเขียน และให้คุ้นเคยกับตัวหนังสือดังที่ วรรณาท รักษ์กุลไทย (2537) ฉันทนา ภาคบงกช (2536) บุษบงตันติวงศ์ (2535) ได้กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อม และกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางภาษา เช่น จัดมุมเขียน จัดมุมหนังสือ มีแผนภูมิภาพประกอบการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ เช่น การทดลองทำอาหาร โดยมีภาพ และบัตรป้ายชื่อส่วนประกอบและวิธีทำของอาหารนั้น ๆ มีแผนภูมิภาพขั้นตอนการเจริญเติบโตของพืช รวมทั้งบัตรภาพลำดับขั้นตอนดังกล่าว เพื่อให้เด็กได้จัดลำดับขั้นตอนรวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะใช้ดินสอ กระดาษ เช่น การให้เด็กวาดภาพระบายสี และชักชวนให้เด็กขีดเขียนเป็นข้อความเพื่ออธิบายภาพ หรือการจัดมุมเขียน โดยมีกล่องใส่กระดาษประมาณ 4 x 6 นิ้ว หรือครึ่งหน้ากระดาษ

กล่องใส่ดินสอ สีไม้ สีเทียน สีเมจิก ความหลากหลายจะทำให้เด็กสนใจการเขียนมากขึ้น และการแต่งมุมต่างๆ ภายในห้องด้วยภาษาซึ่งมาจากเด็กๆ วันละเล็กวันละน้อยและหมุนเวียนเปลี่ยนข้อความตามคำเหมาะสม หรือการเขียนป้ายประกาศต่าง ๆ เพื่อแจ้งให้ทราบหรือเตือนความจำ ซึ่งกิจกรรมที่สำคัญและง่ายที่สุดคือกิจกรรมเขียนชื่อ เช่น เขียนชื่อเวลาเข้าทุกวัน เขียนชื่อสมัครเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ ฯลฯ นอกจากนี้ กิจกรรมส่วนใหญ่ซึ่งเน้นทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนร่วมกันระหว่างครูกับเด็กให้สัมพันธ์กันนั้น ล้วนแล้วแต่ต้องใช้สื่อการเรียนการสอนที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทั้งสิ้น

ด้านการวัดและประเมินผล

จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า การวัดและการประเมินผลเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ใช้วิธีตรวจผลงานที่เด็กทำมากที่สุด รองลงมาใช้วิธีการสังเกตความสนใจในการทำกิจกรรม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นการวัดและประเมินผลเด็กที่เข้าร่วมกิจกรรมตามลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกแบบที่ใช้ แต่รูปแบบของการใช้อาจแตกต่างกันไป ตามลักษณะของกิจกรรมนั้น ๆ และจากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนแบบคัดเขียนนั้นใช้วิธีตรวจผลงานที่เด็กทำจากสมุดแบบฝึกหัดมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532) ได้ให้ความเห็นว่า วิธีการวัดผลการเขียนคัด มีหลายวิธี คือ การสังเกต การตรวจผลงาน การทำตารางบันทึกความก้าวหน้า หรือการสำรวจรายการ การจัดอันดับคุณภาพ

นอกจากนี้ ราศี ทองสวัสดิ์ (2528) ได้กล่าวถึง การตรวจผลงานไว้ว่า ผลงานที่นำมาตรวจได้แก่ ผลงานศิลปะที่เด็กทำ แล้วนำมาจัดเป็นกลุ่มตามอันดับคุณภาพของงาน ควรมี 3-5 อันดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง อ่อน อ่อนมาก เป็นต้น ดังนั้น การวัดผลด้วยวิธีใดนั้นย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสม แต่เสนอแนะว่าควรใช้วิธีสังเกต สนทนา และตรวจผลงานให้มากที่สุด ข้อทดสอบควรใช้น้อยที่สุด

ส่วนการวัดและประเมินผลกิจกรรมที่จัด ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ใช้วิธีสังเกตการให้ความสนใจของเด็กมากที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการวัดและประเมินผลกิจกรรมที่จัดตามลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกแบบที่ใช้ จากผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับราศี ทองสวัสดิ์ (2528) ซึ่งได้กล่าวว่า การวัดผลนั้นเป็นการวัดเพื่อดูว่าการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กนั้น เด็กได้บรรลุเป้าหมายเพียงใด มิใช่จะเป็นการวัดเพื่อตัดสินได้หรือตก การวัดอาจทำได้หลาย ๆ วิธี คือ การสังเกต เช่น สังเกตเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นรายบุคคล เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก และใช้การสนทนากับเด็กเพื่อจะได้ทราบพัฒนาการทางด้านภาษา ตลอดจนความคิดของเด็กว่าเด็กทำได้ดีเพียงใด นอกจากนี้ พูนสุขบุญสวัสดิ์ (2532) ได้ให้ข้อเสนอแนะภายหลังการวัดและประเมินผลเด็กได้ว่า ควรเก็บรักษาตัวอย่างลายมือของเด็กแต่ละคนไว้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ควรแสดงผลงานที่ก้าวหน้าของเด็ก เช่น จัดประกวดคัดลายมือ ควรหาตัวอย่างลายมือที่ดีและสวยงามไว้ให้เด็กได้ดูเพื่อเทียบแบบในการเขียน ให้เปรียบเทียบคุณภาพลายมือของตนเอง เช่น เปรียบเทียบลายมืออดีตกับปัจจุบัน เปรียบเทียบลายมือระหว่างสัปดาห์ และให้เปรียบเทียบลายมือกับสมุดคัดลายมือหรือตัวอย่างมาตรฐาน ข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยให้เด็กได้เห็นความเปลี่ยนแปลงด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดกำลังใจและรู้แนวทางแก้ไขข้อบกพร่องของตน อันจะเป็นผลดีคือ เด็กจะลายมือดีขึ้น รู้จักวิธีเผชิญกับความจริง รู้จักใช้เหตุผลและวิธีปรับปรุงตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานการปฏิบัติตนในอนาคตด้วย

การวัดและประเมินผลกิจกรรมที่จัดรองลงมาคือ ดูจากผลงานของการจัดกิจกรรม ซึ่งสมใจทิพย์ ชัยเมธา และนิศเพลิน เขียวหวาน (2527) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลกิจกรรมไว้ว่า ควรมีการประเมินผลกิจกรรมเพื่อปรับปรุงและสรุปผลการเรียนการสอน ดังนั้น การดูผลงานของการจัดกิจกรรมที่จัด จึงเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนนั่นเอง ส่วนความถี่ในการวัดและประเมินผลกิจกรรม ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตส่วนใหญ่ ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า วัดและประเมินผลทุกครั้งที่มี

การจัดกิจกรรม และจากการสังเกตของผู้วิจัย ได้ข้อค้นพบว่า สภาพการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาล ตามลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละแบบ ในด้านการวัดและประเมินผลนั้น ส่วนใหญ่จะใช้วิธีคล้าย ๆ กัน จะแตกต่างกันที่กระบวนการและความเหมาะสมของเด็กแต่ละระดับชั้นดังนี้ ครูสังเกตพัฒนาการจากผลงานที่สะสมได้ สังเกตพฤติกรรมเด็ก ดูจากผลงานที่เด็กทำจากการเล่นและตรวจผลงานทั้งชั้นอนุบาลปีที่ 1, 2 และ 3 โดยมากขึ้นตามลำดับชั้น ใช้การสัมภาษณ์มากโดยเฉพาะในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และสังเกตงานที่เด็กเขียนมากโดยเฉพาะในชั้นอนุบาลปีที่ 3

ด้านปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กอนุบาล

ปัญหาด้านการบริหาร

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจำนวนมากให้ความเห็นว่า การขาดการประสานงานกับผู้ปกครองเป็นปัญหามากที่สุด ส่วนครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมากให้ความเห็นว่า การขาดการประสานงานระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนเป็นปัญหามากที่สุด จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับกมลลา โอสธานุเคราะห์ (2531) ที่กล่าวว่าโรงเรียนอนุบาลในปัจจุบันประสบปัญหาที่สำคัญอยู่หลายประการได้แก่ ปัญหาด้านการบริหารส่วนใหญ่เกิดจากทัศนคติ ค่านิยม และแนวคิดเก่าๆ ของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน ตลอดจนขาดนโยบายของรัฐที่ชัดเจน ขาดบุคลากรที่ได้รับการศึกษาทางการอนุบาล ขาดระบบในการรวบรวมข้อมูลและการเผยแพร่ข้อมูลของรัฐ หรือการวางแผนการสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุบาลที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครองและขาดความสัมพันธ์กับชุมชน จากปัญหาดังกล่าวอาจสรุปได้ว่าครูและผู้บริหารไม่มีการประสานงานกัน ต่างคนต่างทำงาน ตามความคิดเห็นของตนเอง และอาจเป็นเพราะเนื่องจาก ทั้งผู้บริหารและครูไม่ได้จบการอนุบาลศึกษามาโดยตรง จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารที่จบการศึกษาอนุบาลมีเพียงร้อยละ 16.68 และครูอนุบาลร้อยละ 8.53 เท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยมาก จึงทำให้แนวความคิดแต่ละคนแตกต่าง

กันไป ซึ่งปัญหานี้ กมลา โอสสถานุเคราะห์ (2531) ให้ความเห็นว่า สามารถแก้ไขได้ด้วยการให้การศึกษอบรมที่ถูกต้องแก่ผู้บริหารและครู เพื่อให้สามารถพัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ ความเข้าใจและค่านิยมที่ถูกต้อง ที่ดีเกี่ยวกับการอนุบาลศึกษา ส่วนทัศนคติค่านิยมของชุมชนต้องดำเนินการแก้ไขแบบค่อยเป็นค่อยไป เมื่อบุตรหลานประสบความสำเร็จและมีพัฒนาการที่ดี สมาชิกในชุมชนย่อมเปลี่ยนแปลงทัศนคติได้ไม่ยาก

ปัญหาด้านตัวครู

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมน้อยเป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือปัญหาครูผู้สอนมีงานรับผิดชอบด้านอื่น ๆ มาก จากผลการวิจัยนี้ อาจสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการจัดอบรมให้ความรู้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐและเอกชนก็ต้องมีส่วนช่วยในการจัดอบรมตามความต้องการนั้น ๆ แต่ในปัจจุบันยังขาดการสนับสนุนในเรื่องนี้อยู่มาก จากผลการวิจัยปรากฏว่า มีครูที่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนในช่วงระยะ 5 ปีนี้ เพียง 1 ครั้งเท่านั้น ซึ่งนับว่าน้อยมาก และจากผลการวิจัยที่ว่าครูมีหน้าที่ มีงานรับผิดชอบด้านอื่นมากนั้น จึงทำให้คุณภาพการสอนลดน้อยลง เพราะฉะนั้นปัญหานี้ยังคงเป็นปัญหายากที่จะแก้ไข

ปัญหาด้านตัวเด็ก

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมาก ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาด้านตัวเด็ก คือเด็กไม่พร้อมเป็นปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ ปัญหาเด็กไม่สนใจ จากผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับ กมลา โอสสถานุเคราะห์ ที่กล่าวว่า อาจเกิดจากความเข้าใจผิดของผู้ปกครอง ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้เร็ว ๆ โรงเรียนที่ขาดจุดยืนในการพัฒนาเด็กที่ถูกต้อง ก็โอนอ่อนตามใจผู้ปกครอง แทนที่จะชี้แนะให้ผู้ปกครองเข้าใจคุณค่าของการเตรียมความพร้อม เมื่อไม่อธิบายผู้ปกครองก็ไม่เข้าใจ จึง

เกิดปัญหาขัดแย้งกันขึ้น และในที่สุดปัญหาต่าง ๆ ก็ตกอยู่ที่เด็กนั่นเอง และการที่เด็กไม่พร้อม อาจเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสามารถแก้ปัญหาได้โดยครูควรจัดทดสอบความพร้อมของเด็กก่อนว่าเด็กทำอะไรได้แล้ว มีสภาพทางอารมณ์เป็นอย่างไร ช่วยเหลือตนเองได้ดีเพียงใด แล้วจึงจัดสภาพการในชีวิตประจำวันเมื่อเด็กมาอยู่ในโรงเรียนให้มีโอกาสได้ฝึกความพร้อม โดยเด็กได้ทำกิจกรรมจากการเล่น ดังที่ เลขา ปิยะอัจฉริยะ (2524) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ ระหว่างการเล่นกับการเรียนว่าการเล่นมีความสัมพันธ์กับการเรียนอย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะการเล่นจะช่วยให้เด็กได้มีโอกาสตอบสนองความกระตือรือร้นใคร่รู้ของตนเอง ซึ่งจะนำเด็กไปสู่การค้นพบและเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและสิ่งรอบตัว โดยไม่ต้องมีใครสอน การเล่นทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรักเป็นอิสระ สนุกสนานเพลิดเพลิน และพร้อมที่จะกระทำกิจกรรมซ้ำ เมื่อเกิดความพึงพอใจและสนใจโดยไม่ต้องมีสิ่งอื่น ๆ มากกระตุ้น เด็กยังอาจเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เกิดความใหม่อยู่เสมอได้ ซึ่งไม่เพียงแต่เพื่อจะดูว่าอะไรเกิดขึ้น แต่มีความมุ่งหมายมีความคิดริเริ่ม การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นนี้เป็น การแสดงความก้าวหน้าในระดับสติปัญญา และความคิดของเด็ก

นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ จันทวรรณ เทวรักษ์ (2526) พบว่าเด็กอนุบาลที่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์นั้นจะเรียนภาษาไทยและคณิตศาสตร์ได้ดีกว่าเด็กที่ถูกเน้นให้เรียนบทเรียนอ่านเขียน ผลที่สรุปได้คือ กลุ่มนักเรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น วาดรูป ระบายสี บินดินน้ำมัน ประดิษฐ์สิ่งของจากวัสดุเหลือใช้ แสดงบทบาทสมมุติ แสดงท่าทางประกอบดนตรี มีความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงออกทางวิชาภาษาไทย เช่น เล่าเรื่องตามจินตนาการและเขียนเรียงความได้ดี การเขียนตัวหนังสือและตัวเลขเป็นแนวตรงไม่โย้หน้าหรือโย้หลัง เขียนหัวและตัวอักษรชัดเจน และเขียนเต็มจรดขอบบรรทัด นอกจากนี้การใช้เกมการศึกษา เช่น จับคู่ภาพเหมือนแยกภาพที่แตกต่างจากกลุ่ม เล่นเกมต่อภาพเหมือน (โดมิโน) ช่วยในการอ่านและเขียนมากคือนักเรียนอ่าน สะกดคำถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ และการเขียนก็ผิดพลาดน้อยจากข้อความดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเด็กที่ไม่พร้อมและไม่สนใจได้เป็นอย่างดี

ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลจำนวนมากให้ความเห็นว่า มีปัญหาครูไม่ชอบใช้สื่อการเรียนการสอน ส่วนครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตเห็นว่า มีปัญหาสื่อการเรียนการสอนมีน้อยไม่เพียงพอ และครูไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอน จากปัญหาดังกล่าวอาจแก้ปัญหาได้ดังที่กมลลา โอสถานุเคราะห์ (2531) ได้กล่าวว่า แนวทางแก้ปัญหาการบริหารสื่อการเรียน การสอน พิจารณาดำเนินการได้หลายทางทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การแก้ปัญหาการบริหาร การแก้ปัญหาทางวิชาการ หากครูเข้าใจหลักการอนุบาลศึกษา จะมีผลทางอ้อม ทำให้การผลิตการใช้สื่อการเรียนการสอนดีขึ้น ซึ่งจากผลการวิจัยปรากฏว่า ครูอนุบาลที่ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์ในการสอนระดับอนุบาล 1-5 ปี เพียงร้อยละ 39.26 และครูอนุบาลผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกต ร้อยละ 59.26 แสดงให้เห็นว่า ครูส่วนใหญ่ยังมีประสบการณ์น้อยอาจไม่เข้าใจหลักการอนุบาลศึกษาอย่างเพียงพอ อีกทั้งโอกาสที่ได้รับการอบรมมีน้อย จึงทำให้ครูอนุบาลส่วนใหญ่ไม่ชอบใช้สื่อการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะใช้ไม่เป็น ประกอบกับไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อการเรียนการสอนนั่นเอง ส่วนการแก้ปัญหาโดยตรงนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนอนุบาล ควรมีข้อกำหนดว่า โรงเรียนอนุบาลจะต้องมีสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นอะไรบ้าง อย่างละเอียด ควรจัดให้มีคู่มือ วิธีใช้พื้นฐานสำหรับสื่อการเรียนการสอน ควรหามาตรฐานควบคุมคุณภาพ เครื่องใช้ภายในโรงเรียนอนุบาลเพื่อป้องกันสารพิษ อุปกรณ์เครื่องใช้ เครื่องเล่นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กด้วย ซึ่งสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนในปัจจุบันก็ยังมีน้อย หน่วยงานที่รับผิดชอบควรให้ความสนใจ และผลิตให้มากขึ้น ถ้าสามารถแก้ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นได้ ครูคงมีสื่อการเรียนการสอนใช้อย่างเพียงพอ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ปัญหาอื่น ๆ

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและครูผู้รับการสัมภาษณ์และสังเกตจำนวนมากให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า มีปัญหาอื่น ๆ คือ ผู้ปกครองขาดความรู้ เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนเป็นปัญหามากที่สุด ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับคุษฎิ บริพัตร ณ อยุธยา (2532) ซึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับผู้ปกครองว่าควรดึงผู้ปกครองมาร่วมในการจัดการอนุบาลศึกษาด้วย เพราะการจัดการศึกษาปฐมวัยในหลายๆ ประเทศเริ่มต้นจากแม่ ประเทศที่ไม่มีครูก็เอาผู้ปกครองมาฝึกให้เป็นครู ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ถูกต้อง เพราะแม่ที่เป็นครูอาจมีความคิดสมบูรณ์กว่าคนที่เป็นครูอย่างเดี่ยว แม้จะให้ความเชื่อถือสำหรับเด็กเท่าครูไม่ได้ แต่แม่ที่เป็นครูสำหรับลูกจะมีพลังมากกว่าครูถึงสองเท่า โรงเรียนอนุบาลจึงควรดึงผู้ปกครองมาร่วมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนนั้น มีผู้ปกครองที่ไม่เข้าใจอีกมาก ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรนำจะให้ความรู้ที่ถูกต้องกับผู้ปกครองอย่างจริงจังกันไป ตั้งที่ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2532) ได้กล่าววว่า ควรจะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมหรือกระตุ้นหรือส่งเสริมให้พ่อแม่เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัยให้มากขึ้น เช่น การเชิญให้เข้ามาดูการเรียนการสอนในห้องเรียน จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จัดประชุมหรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และแนวทางที่จะช่วยให้การพัฒนาการศึกษาปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพคือ ประการแรกควรสร้างสามัญสำนึกที่ถูกต้องให้กับสังคมเกี่ยวกับความสำคัญของช่วงความเจริญเติบโตของเด็กวัยนี้ ว่าควรจะสร้างสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้กับเด็ก ประการที่สองจะทำอย่างไรที่จะได้เสนอความคิดให้สังคมได้เห็นตระหนักถึงผลการศึกษาปฐมวัยที่จัดแบบเตรียมความพร้อม ให้ได้เห็นรูปธรรมที่จะต่อต้านความคิดหรือคำเรียกร้องของพ่อแม่ที่จะให้สอนหนังสือให้ได้ ประการที่สามคือ ควรมีการร่วมมือกันในหมู่นักวิชาการอย่างจริงจัง และประการสุดท้ายคือ ควรจะกระตุ้นหรือรื้อฟื้นเคลื่อนไหวเพื่อความถูกต้องของเด็กอยู่ตลอดเวลา เพราะความสำคัญของการพัฒนาเด็กเป็นสิ่งที่หยุดยั้งไม่ได้ ซึ่งอาจจะเคลื่อนไหวด้วยการตะโกนร้องดังๆ ว่า "เรามาเตรียมความพร้อมกันเถอะ" หรือเสนอบทความ จัดสัมมนาหรือรวม

กลุ่มกันทำกิจกรรมก็เป็นสิ่งดีทั้งนั้น จากความเห็นดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายอย่างจริงจังแล้ว ปัญหาที่จะสามารถคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นแน่นอน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

1. ควรจัดหา หรือจัดทำเอกสารให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ที่ถูกต้องตามหลักพัฒนาการเด็ก เผยแพร่ให้ผู้บริหาร และครูได้ศึกษาอย่างพอเพียง โดยเน้นการให้ความรู้ในด้านจุดประสงค์ การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
2. ควรจัดอบรม สัมมนาให้แก่ผู้บริหารและครูอนุบาลเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ตามแนวคิด และปรัชญาใหม่ ๆ ที่เห็นว่า น่าสนใจและมีประโยชน์สำหรับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มสมรรถภาพในการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น
3. ควรเร่งแก้ปัญหา การแข่งขันเตรียมสอบเข้าชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 เพื่อให้การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กของแต่ละโรงเรียนอยู่ในระดับใกล้เคียง และเป็นแนวทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน

1. ควรจัดบุคลากร โดยคำนึงถึงวุฒิการศึกษาเป็นหลัก หรือถ้ามีความจำเป็นต้องใช้ครูที่ไม่มีวุฒิทางการอนุบาลศึกษา ก็ควรจะสนับสนุนให้เข้ารับ

การอบรม/สัมมนาทางการเรียนการสอนในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาทักษะทางการสอนให้ดีขึ้น

2. ควรจัดหาเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตามแนวคิดปรัชญาใหม่ๆ ที่เห็นว่ามีน่าสนใจและมีประโยชน์สำหรับเด็ก เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มากที่สุด

3. ควรให้คำปรึกษา แนะนำและดูแลเอาใจใส่การปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีขวัญกำลังใจที่ดี

4. ควรจัดให้มีการอบรมและการนิเทศเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ภายในโรงเรียนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

1. ควรศึกษา วิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กหลาย ๆ แบบ ในด้านจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลและปัญหาอื่นๆ เพื่อจะได้เลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้นำความรู้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

3. ควรหาโอกาสเข้ารับการอบรม สัมมนา การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กที่ถูกต้องตามหลักพัฒนาการเด็กในด้านจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้ครบทุกด้าน

4. ควรหาโอกาสในการไปศึกษาดูงาน หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูหรือผู้บริหารในโรงเรียนที่มีการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนตามแนวความคิด ปรัชญาใหม่ ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก ในโรงเรียนอนุบาล ระหว่างวิธีการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนแต่ละแบบ
2. ควรมีการศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาล ในเขตการศึกษาอื่น ๆ
3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมเด็กในการพัฒนาตามขั้นตอน ตามแนวการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน แบบธรรมชาติให้มากขึ้น
4. ควรมีการศึกษาสื่อการเรียนการสอน ในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็ก อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเด็ก และเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลทางการเขียนของเด็กแต่ละระดับชั้นด้วย